

OKLEVELES SZOCIÁLIS MUNKÁSOK MUNKAERŐPI- ACI INTEGRÁCIÓJA ÉS AZ ERRE HATÓ TÉNYEZŐK. A NAGYVÁRADI PARTIUMI KERESZTÉNY EGYETEM ESETÉ

*THE LABOUR MARKET INTEGRATION OF THE SOCIAL WORK GRAD-
UATED AND THE UNDERLYING FACTORS. THE CASE OF THE PAR-
TIUM CHRISTIAN UNIVERSITY OF ORADEA*

SZÜCS ENIKŐ* – SZÉKEDI LEVENTE**

Abstract

The employment situation and overall labour market integration of social work graduates has been studied at several Romanian universities. Research data demonstrate, that graduates tend to find jobs which correspond to their specialization and degree, though at certain universities the 50% specific employment rate is just barely surpassed. Our study is based on the extensive survey (data collection: 2013-2014, N=347) of the social workers, who graduated at the Partium Christian University and its predecessor (the Sulyok István Reformed College) since 1996. We attempted to obtain data on the field-specific employment of graduate social workers and collect feedbacks on the utility of the skills and competences acquired through university education. Results show a decreasing tendency in the professional employment numbers of the social work graduates, which is in line with the similar trend characterizing several other Romanian universities. Regarding the practical utility of the Social work BA programme we identified a few aspects prospectively leading to the enhancement and widening of employability skills: more professional field practice, higher number of internships, the introduction of new disciplines for the development of general skills, more substantial education in the field of legal-judicial domain, emphasis on personality development.

Keywords: social work graduates, labour market integration, graduate career tracking obtain

1. Bevezetés

A tanulmány alapját a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen a szociális munka szakot végzett hallgatók körében készített kutatás képezi. Cé-

---

* Doktorandusz, Nagyváradi Egyetem

** Adjunktus, Partiumi Keresztény Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Humántudományi Tanszék

lunk az volt, hogy átfogó képet kapjunk a volt hallgatók munkaerőpiaci helyzetét illetően, arra próbáltunk választ kapni, hogy a diplomások mennyire tudnak tanulmányaiknak megfelelő munkakörben elhelyezkedni, milyen ismereteket tudtak hasznosítani a munkavégzés során és milyen javaslataik vannak a képzés korszerűsítését illetően.

2. Háttér: a Partiumi Keresztény Egyetem szociális munkás képzésének kronológiája

A Partiumi Keresztény Egyetem szociális munka képzése mintegy negyed évszázada nyújt továbbtanulási lehetőséget azoknak a fiataloknak, akik a hivatásos segítő foglalkozások iránt érdeklődnek. A szakirányú egyetemi képzés 1991-ben nyitotta meg először kapuit a Sulyok István Református Főiskola első szakjai között, mely a mai Partiumi Keresztény Egyetem jogelődje volt. Az akkori törvényi keretek ezt nem tették lehetővé csak akkor, ha a világi képzés egyházi oktatással párosul. Így 1991-ben beindult a Sulyok István Református Főiskola Vallástanár – Szociális munka 5 éves egyetemi képzése, amely 1991–2000 között működött, mivel 1997-ben egy új kormányrendelet lépett életbe, mely előírta és szabályozta az egyetemi képzések 4 éves időtartamának bevezetését. A dupla szakos képzés időtartama 4 évre csökkent és ebben a formában működött 1997–2008 között.

A 2000-ben törvényesen is létrejött Partiumi Keresztény Egyetem át-emelte saját struktúrájába a főiskola összes képzését azok megszokott, korábban már jóváhagyott formáiban (Szűcs 2002). 2003-ban a már működő szak mellett beindult a 4 éves önálló Szociális munka szak is. 2004 októberében az Országos Akkreditációs Tanács akkreditálja a Vallástanár – Szociális munka szakot (János-Szatmári-Horváth-Tolnay 2012).

Két évre rá országszerte újabb változás következik be az egyetemi képzések terén, bevezetik a bolognai rendszerű képzéseket, a legtöbb szak 3 éves időtartamúvá csökken. 2005-ben indítják a hároméves, ma is működő Szociális munka alapképzést. Az 198/2008-as törvény kimondja a Partiumi Keresztény Egyetem akkreditációját, a három első önállóan akkreditált szak egyike éppen a Szociális munka.

Rövid áttekintésünkől kitűnik, hogy az elmúlt két és fél évtizedben a Partiumi Keresztény Egyetem és annak jogelődje folyamatosan biztosította a romániai magyar szociális szakembereket az alábbi négy képzési forma valamelyikében: 1991–2000 között: 5 éves Református didaktikai teológia – Szociális munka szak (Vallástanár – Szociális munka); 1997–2008 között: 4 éves

Református didaktikai teológia – Szociális munka szak (Vallástanár – Szociális munka); 2003–2008 között: 4 éves önálló Szociális munka szak; 2005 óta: a Bologna-rendszer által bevezetett 3 éves önálló Szociális munka szak.

3. Irodalmi áttekintés

Romániában az elmúlt években több olyan helyi, regionális vagy országos felmérést végeztek, amelyek a diplomások munkaerőpiaci integrációját, az elvárásoknak való megfelelést és a munkavállalás sajátos nehézségeit igyekeztek feltárni.

Az első általunk áttekintett felmérést egy HEFOP projekten (*A végzősök kompetenciái és a munkaadók szükségletei. Munkaerőpiaci integrációs beavatkozó kutatás*) belül valósította meg a temesvári Nyugati Egyetem Szociológia és Pszichológia Karának Szociális Munka szaka. A kutatás a végzősök szakmai beilleszkedési szintjét, a végzősök iránt érdeklődő munkaadói kategóriákat és a diplomások továbbképzési igényét kívánta feltárni (Baciu-Alexiu-Tomiță és mtsai. 2010). A kutatás kvantitatív és kvalitatív szakaszból állt: a felmérés során a kutatók 800 diplomást (ebből 200 szociális munkást) kérdeztek meg és munkaadói fókuszcsoportos interjúkat készítettek (Sava 2010). A megkérdezett diplomások többsége a tanulmányait 2003–2010 között fejezte be. Az eredmények azt mutatják, hogy 54,7%-uk a szakmában, 8,2% valamilyen rokonszakmában dolgozik, 37,1%-uk pedig más szakterületen talált munkahelyet magának, az alanyok több mint fele (60%) elégedett a jelenlegi munkahelyével. Ami a tanulmányok folytatását illeti, a megkérdezettek 33%-a már befejezte vagy jelenleg végzi a mesteri képzést, 48,5%-uk pedig beiratkozna a mesteri képzésre. A válaszadók többsége azt nyilatkozta, hogy az egyetemi képzés során szerzett ismereteket munkájában hasznosítani tudta (65%). A megnyugtatónak tűnő adatok ellenére a munkaerőpiaci kereslet és a temesvári Nyugati Egyetem kínálata között jelentős eltérés van, hiszen a végzettek száma nagyobb mint az egyes szakterületeken található munkahelyek mennyisége. Problémát jelent az is, hogy a fejlesztett kompetenciák nem minden esetben egyeznek a munkaadói elvárásokkal (Lazăr-Baciu 2011).

A végzett szociális munkás hallgatók szakmai karrierjét elemzi egy 2013-as kolozsvári kutatás (Dániel, 2013). A szerző a Babeş-Bolyai Egyetem magyar nyelvű szociális munkás szakán 1997 és 2012 között oklevelet szerzett fiatalok szakmai pályáját vizsgálja kérdőíves felméréssel. Az eredmények azt mutatják, hogy a szociális munkás szakon oklevelet szerzett szakemberek túlnyomó része nő, a többi szakhoz viszonyítva alacsony társadalmi-gazdasági státusú családból származik és a szociális munkát belső elhivatottságból

választotta. A diplomások 70-80%-a főállású alkalmazott, ezek háromnegyede pedig a szakmájának megfelelő munkahelyen dolgozik, jellemzően a nonprofit szférában. A szakmai karriert elsősorban a tanulmányi eredmények, a szakmai tapasztalat és a munka folytonossága határozzák meg. Sajnálatos, hogy a végzett hallgatók a munkaadói elvárásokat csak részben ismerik (Dániel 2013).

Albert-Lőrincz Enikő és Ludányi Ágnes összehasonlító vizsgálata a kolozsvári szociális munkás és az egri szociálpedagógia szakos hallgatók egyetemi tanulmányokkal való elégedettségéről és karriertávlatairól felszínre hozta azokat a problémákat, amelyekkel a végzett szociális munkások a gyakorlatban szembesülnek, úgy mint a „túlterhelés, a szakma alacsony presztízse, a munkahelyi feszültségek, nehézségek a munkahelykeresésben (...) az ügyfelekkel való munka esetében a legnagyobb nehézségek a következők: releváns információk felfedezése az ügyfelek beszámolóiban; az ügyfelek verbális és nonverbális viselkedésének megértése; az ügyfelek erőforrásainak felismerése; a beszámolók, beszélgetések rejtett tartalmainak – pszichológiai jelentéseinek – megértése és megfejtése; a bizalom megszerzése; az empátikus és fókuszált figyelem; esetmenedzsment és az ügyfelek motiválása; a célkitűzések kidolgozása, tervezés.” (Albert-Lőrincz és Ludányi 2014 p. 44.) A tanulmányban a szerzők bemutatják azokat a hiányosságokat is, amelyeket a hallgatók azonosítottak az egyetemi képzésben. Ezek a következők: „pénzügyi ismeretek, fejlettebb kommunikációs készségekre való felkészítés, több tapasztalat az ügyfelekkel való munkában, szervezési jártasság, szélesebb körű elméleti felkészültség, projektírás, személyiségfejlesztés, áldozatkészség, elkötelezettség, jártasság a tanácsadásban, motiváció a nehezebb beavatkozások végrehajtására, idegen nyelvek, jogi ismeretek, a mentális egészséggel kapcsolatos ismeretek, a feladatok rangsorolása, kutatómódszertan, vezetői készségek, türelem az ügyfelekkel való munkában.” (Albert-Lőrincz és Ludányi 2014 p. 44.)

A Nagyváradi Egyetem és az aradi Aurel Vlaicu Egyetem uniós pályázat (HEFOP pályázat, SocioPlus – Felkészítő, dokumentációs és hozzáférést segítő szolgáltatások a Szociológia és Szociális munka szakok hallgatók számára) keretében öt szak, ezen belül a szociális munka alapképzés munkaerőpiaci illeszkedését és relevanciáját vizsgálta. A szakértők online kérdőíves felmérést végeztek. A kérdőívet kitöltők közül 73 személy a két egyetem szociális munka szakán végzett 2001 és 2014 között, 37%-uk állami intézményben, 24%-uk pedig a nonprofit szférában dolgozik. A végzős hallgatók 66,1%-a már az egyetemi tanulmányok mellett elkezdett dolgozni (Hatos 2014). A megkérdezett okleveles szociális munkások 47,9%-a úgy gondolja, hogy a szociális munka szak alapvetően a szakmai képzést részesíti előnyben

és 43,8%-uk szerint a munkaadók jól ismerik a szociális munkások kompetenciáit. A válaszadók 93%-a jónak minősíti az egyetem által biztosított szakmai gyakorlatot, 78%-uk pedig szükségesnek tartja a diploma megszerzését követő továbbképzéseket (Săveanu-Buhaş 2014).

A Partiumi Keresztény Egyetemen és jogelődjén végzett szociális munkások munkaerőpiaci helyzetéről 2008-ban készült az első komolyabb tanulmány, amely Szűcs Enikő önálló kutatását dolgozza fel. A kutató az 1996–2005 között végzett, vallástanár–szociális munkás kettős szakosodású szakemberek helyzetét vizsgálta. A kérdőíves felmérésben 85-en vettek részt a 250 végzett hallgatóból, a kvantitatív adatfelvételt kiegészítő két fókuszcsoporthoz pedig további 17 alany jelentkezett. Az eredmények azt mutatják, hogy a 85 végzett hallgató többsége, azaz 53 a szociális munka területén helyezkedett el, 20-an vallástanárokká lettek, a többiek pedig más munkakörbe kerültek vagy nem dolgoznak. A fókuszcsoporthoz tartozó interjúkban az alanyok a munkájuk során tapasztalt nehézségekről számoltak be, ilyenek voltak a tehetetlenség érzése, a kevés tapasztalat a formanyomtatványok kitöltésében, a bürokratikus rendtartás kiismerésének problémái és a szakemberhiány miatt kialakult túlterhelés. A megkérdezettek véleménye szerint erősíteni kellene a szociális képzés gyakorlati elemeit, az elméleti képzésben nagyobb hangsúlyt fektetnének a szaktantárgyakra és általában növelnék a személyiségfejlesztő foglalkozások számát (Szűcs, 2008).

Szintén a Partiumi Keresztény Egyetemen diplomázott szociális munkások helyzetét vizsgálta a *Deepening of cross-border cooperation in the field of training és labour market orientation of social professionals* elnevezésű határmenti uniós pályázat, amelyet az egyetem 2012 márciusa és 2013 februárja között a Debreceni Egyetemmel együtt bonyolított le (Flóra-Szűcs 2013). A kutatási-fejlesztési pályázati program során a két egyetem szakemberei komplex kérdőíves felmérést is végeztek, amelyben összesen 113, 2007–2012 között végzett szociális munkás (67 fő) és szociálpedagógus (46 fő) vett részt. A kérdőíves felmérést a kutatók olyan fókuszcsoporthoz tartozó interjúval egészítették ki, amin egyetemi oktatók és potenciális munkaadók beszélgettek a szociális képzés jelenéről és azokról a megoldásokról, amik javíthatnák a képzések munkaerőpiaci illeszkedését. A kutatási eredmények arra engednek következtetni, hogy a végzett szociális szakemberek nincsenek megelégedve a munkahelyeikkel, ezt ők az alacsony bérezéssel és a kedvezőtlen munkahelyi légkörrel magyarázzák. A szakembereket zavarja a szakmai előmeneteli lehetőségek hiánya, ezért többen fontolgatják, hogy más gazdasági szektorban vállaljanak munkát. A kutatás arra is igyekezett választ találni, hogy mivel lehetne segíteni a frissen végzett szakemberek munkaerőpiaci integrációját. Ebben a vonatkozásban a válaszadók fontosnak tartják a

gyakorlati képzés óraszámának a növelését és azt, hogy jobban ismerjék meg a terepen használatos hivatalos dokumentumokat (Szűcs, 2013b).

4. Módszer

4.1. Célkitűzések

A tanulmányban bemutatott, 2013–2014 időszakban megvalósított nagyszabású kvantitatív kutatás kérdőíves adatfelvétellel tárta fel a Partiumi Keresztény Egyetemen és jogelődjén végzett szociális munkások munkaerő-piaci integrációját. A felmérés kiterjedt a 2014-ig végzett összes évfolyamra és így lehetőséget adott arra, hogy körvonalazzuk a végzősök munkaerő-piaci illeszkedésének időbeli alakulását. A kutatás abban is segít, hogy elemezzük a bolognai-rendszer bevezetésének, vagyis az alapképzés lerövidítésének és átalakításának a hatását a szociális munkások képzésére.

4.2. Kutatási módszerek és eszközök

A felmérésben használt kutatási eszköz, vagyis a kérdőív 27 zárt, illetve nyílt kérdést tartalmaz, amelyek az egyes elemzett dimenziókhoz kapcsolódnak. A kérdőív kérdései a következő vonatkozásokra térnek ki: demográfiai alapadatok, tanulmányok, munkavállalással kapcsolatos információk, az egyetemi képzéssel kapcsolatos percepciók, az egyetemi képzéssel és a szakképzési programokkal kapcsolatos javaslatok.

4.3. Célcsoport és mintavétel

A kérdőíves felmérés során az 1996–2014 között végzett szociális munkások teljes körű lekérdezésére törekedtünk, a célcsoport az alábbi szakon diplomát szerzett szakemberekből tevődött össze: Református vallástanár – Szociális munka (5 éves képzés); Református vallástanár – Szociális munka (4 éves képzés); Szociális munka (4 éves képzés); Szociális munka (bolognai rendszerű 3 éves képzés).

A vizsgált időszakban a Partiumi Keresztény Egyetemen 570 szociális munkás hallgató végzett, ám közülük csak 456 szerzett oklevelet. A 456 diplomás közül az egyetemi nyilvántartások alapján és további dokumentumok segítségével sikerült megszerezni 412 személy elérhetőségét. A kérdőívek elektronikus vagy nyomtatott változatát 2013 szeptembere és 2014 szeptembere között küldtük szét, a kitöltött és visszakapott ívek száma 347. A kitöltött kérdőívek megoszlása nagyjából egyezik az egyes évfolyamok célcsoporton belüli megoszlásával, a minta reprezentatív, 3%-os hibahatárral.

5. Eredmények

A jelen tanulmányban a végzett hallgatók szakmai pályáját és az egyetemi tanulmányok során szerzett tudás hasznosítását mutatjuk be.

5.1. A szociális munkás egyetemi képzés átalakulása

Korábban már említettük, hogy a szociális munkás képzés a beindítása óta négy különböző formában valósult meg, ezek közül ma már csak a hároméves, bolognai rendszerű alapképzés működik. Az alábbiakban bemutatjuk az egyes képzési formák végzett diákjainak a számát, feltüntetve a tanulmányait államvizsga nélkül, illetve államvizsgával befejezett hallgatókat.

1. táblázat: A Partium Keresztény Egyetem szociális munka szakjain végzett hallgatók (1996-2014)

Table 1. Social work graduates at the Partium Christian University (1996-2014)

Év	5 éves dupla szak		4 éves dupla szak		4 éves önálló szak		3 éves önálló szak		Tanulmányait befejezte (TB)	Államvizsgázott (ÁV)
	TB	ÁV	TB	ÁV	TB	ÁV	TB	ÁV		
1996	29	28							29	28
1997	20	18							20	18
1998	23	23							23	23
1999	30	27							30	27
2000	21	17	20	14					41	31
2001			29	26					29	26
2002			28	18					28	18
2003			23	14					23	14
2004			25	10					25	10
2005			25	19					25	19
2006			25	18					25	18
2007			21	14	22	17			43	31
2008			30	29	28	23	30	27	88	79
2009							29	25	29	25
2010							21	18	21	18

Év	5 éves dupla szak		4 éves dupla szak		4 éves önálló szak		3 éves önálló szak		Tanulmányait befejezte (TB)	Államvizsgázott (ÁV)
	TB	ÁV	TB	ÁV	TB	ÁV	TB	ÁV		
2011							31	21	31	21
2012							19	16	19	16
2013							21	17	21	17
2014							20	17	20	17
Össz.	123	113	226	162	50	40	171	141	570	456

Forrás: A Partiumi Keresztény Egyetem hallgatói regiszterei és elektronikus nyilvántartása

Az egyes szaktípusok mutatói közötti különbségek elsősorban azzal magyarázhatók, hogy a négyéves Vallástanár – Szociális munka szak esetében összesen kilenc évfolyamunk van, a hároméves Szociális munkánál hat, az ötéves Vallástanár – Szociális munka szaknál öt, míg a négyéves Szociális munka esetében csak két évfolyam végzett. Azt is megfigyelhetjük, hogy a négyéves dupla szakos képzés esetében, 2000–2007 között meglehetősen nagy a különbség a tanulmányaikat államvizsga nélkül vagy államvizsgával befejező hallgatók száma között. Ezt véleményünk szerint az oktatási rendszer radikális változásai okozták, az egyetemek által meghirdetett helyek számának növekedése, az új szakok megjelenése és a felvételi vizsgák megszűntetése.

Megfigyelhető továbbá, hogy 2008-ban egymásra tevődött három képzési forma, a négyéves dupla szak és a négy, illetve három éves monoszakok, ezért ebben az évben korábban és később is sem tapasztalt végzős létszámmal találkozhatunk. A két régi és egy bolognai rendszerű évfolyam együttes abszolválása a munkahelyek iránti túlkereslethez vezetett; a jelenség más egyetemi központokra is jellemző volt (Dániel 2013).

5.2. A szociális munkás szakon végzett hallgatók szakmai pályája

A szociális munkások munkaerő-piaci integrációjának fontos mérőszáma a szakmán belüli munkahelyet találók számaránya, de ennek a kiszámítását bonyolítják a dupla szakok. Ezek esetében a szakmán belüli elhelyezkedés kétféleképpen értelmezhető, hiszen ők vallástanárként is dolgozhatnak, ezért az eredmények bemutatásában igyekeztünk tekintettel lenni mindkét értelmezésre.

Az adatok feldolgozása nyomán megállapíthatjuk, hogy a kutatásba bevont okleveles szociális munkások 44,7%-a, vagyis 155 személy a szociális szolgáltatások szférájában dolgozik, 26-an (7,5%) vallástanárként helyezkedtek el, közel a felük (42,4%, 147 fő) nem a végzettségüknek megfelelő területen dolgozik, 3,2%-uk (11 fő) nem dolgozik, 8-an (2,3%) jelenleg is hallgatók, természetesen más szakon.

Adatfelvételünk idején 328-an dolgoztak a megkérdezettek közül, 155-en (47,26%) a szociális munka területén, 26-an vallástanárként (7,92%), 147-en (44,82%) pedig más, szakmán kívüli munkakörben. A szakmán belüli munkavállalás elterjedtebb a dupla szakot végzett diplomások, vagyis a korábbi évfolyamok esetében, az elhelyezkedési mutatók időben romló tendenciát mutatnak. Az ötéves Vallástanár – Szociális munka szakok végzőseinek a 67,8%-a talált munkát a szociális szférában*, a négyéves dupla szakon diplomát szerzett szakemberek 47,1%-a maradt a szociális szakmában, ez az arány a négyéves monoszak esetében 42,9%, míg a hároméves bolognai évfolyamok esetében az abszolvensek alig több mint egyharmada (38,1%) dolgozik a szakmában. A dupla szakok abszolvensei jóval sikeresebbek voltak a munkapiacra, és ez az összefüggés statisztikailag is igazolható ($N=328$, $35,831$, $p<0,05$) még akkor is, ha a nem vesszük figyelembe a vallástanárként dolgozó diplomásokat. A vallástanári végzettség a rendszerváltás utáni években egyértelműen pluszt jelentett, ám az iskolarendszeren belüli pozíciók viszonylag beteltek és a korábban sikeres vallástanári képzések megszűntek, ez történt a Partiumi Keresztény Egyetemen is.

Nyilvánvaló tehát, hogy a szociális munkások iránti piaci kereslet erőteljesen csökken és – amennyiben a szociális intézmények mérete és száma nem bővül – a végzett hallgatók elhelyezkedési esélyei tovább fognak romlani. Ez a negatív folyamat véleményünk szerint a következőkkel magyarázható:

Az 1990-es években az akkor kialakuló új szociális rendszer felépítésére és működtetésére nagyszámú szociális munkásra volt szükség, az 1990-es évek közepén végzett első évfolyamok gyors elhelyezkedését segítette a munkapiacra tapasztalható látványos keresletrobbanás. Az akkor munkát vállaló évfolyamok továbbra is a rendszerben vannak, így a szociális szféra maga és a szociális szakemberek is többnyire fiatalok. A rendszer úgy tudna többlet munkahelyeket kitermelni, ha újabb szociális intézmények, illetve civil és egyházi szervezetek jönnének létre.

A másik magyarázat a 2007–2008-as gazdasági válsággal kapcsolatos, mivel ennek következtében a közigazgatásban és az állami szociális szférában is létszámstopot vezettek be. A szociális munka szakon végzett hallgatók

---

* Amennyiben a másik szakot, vagyis a vallástanárit is figyelembe vesszük, akkor az ötéves évfolyamok abszolvenseinek elhelyezkedési rátája kiemelkedő, 83,1%.

néhány esztendőn keresztül csak a nonprofit szektorban találtak munkahelyet, hacsak nem hagyták el szakmájukat, ami tipikusan így is történet.

Külön vizsgáltuk a tanulmányok befejezése, pontosabban az államvizsga és a munkaerő-piaci belépés között eltelt periódus hosszát. A szociális szférában elhelyezkedett megkérdezettek fele (az összes alany 19,7%-a) az abszolválás utáni 3–6 hónapos időszakban jutott munkahelyhez. Nagyjából egyenlő arányban oszlik meg azok aránya, aki már az egyetemi évek alatt dolgozott (az összes alany 15,4%-a), és azoké, akik egy évet vagy ennél is többet vártak arra, hogy a szakmában találjanak munkát (az összes alany 12,8%-a). Itt meg kell említenünk, hogy a hosszú várakozási idő növeli a szakmaelhagyás, illetve a szektorváltás kockázatát (Flóra 2013).

A végzett és szakmában dolgozó szociális munkások számottevő hányada (38,6%) a közszférában talált munkahelyet magának, mivel az állam által fenntartott szociális intézmények minden jelentősebb városban megtalálhatók. A legfontosabb munkaadó a változatos szolgáltatásokat nyújtó, szerteágazó struktúrájú Szociális és Gyermekvédelmi Hatóság, pontosabban ennek a megyei szervezetei. A végzett szociális munkások közül többen is dolgoznak a nagyvárad, aradi, szatmári szervezeteknél és a Hatóság központjában, esetenként vezető beosztásban. Az abszolvenssek többnyire a nappali ellátó központokban és a gyermekotthonokban, illetve átmeneti szállásokon dolgoznak, de megtaláljuk őket a fogyatékkal élők rehabilitációs központjaiban vagy a foglalkozási terápiával foglalkozó intézményekben is. A kutatásban részt vevő alanyok közül az adatfelvétel időpontjában 37-en dolgoztak a Szociális és Gyermekvédelmi Hatóságnál.

Az állami szektorban dolgozók közül többen a helyi szociális irodák kötelékébe tartoznak, mások polgármesteri hivatalokban, tájékoztató irodákban, korai fejlesztő központokban vagy kórházakban dolgoznak.

A civil vagy egyházi nonprofit szektorban dolgozik a szakmában maradt szociális munkások 40,65%-a*, közülük legtöbben (19) a Caritas Catolica alkalmazottai, időseknek, gyerekeknek és fiataloknak nyújtott szolgáltatásokkal foglalkoznak, tanácsadó vagy roma integrációs központokban dolgoznak. A civil munkaadók közül kiemeljük a kolozsvári Diakónia Alapítványt, az alapítvány bevonó és felzárkóztató After School programja 10 Partiumi Keresztény Egyetemen végzett szociális munkást foglalkoztat. Fontos munkaadó a gyermekotthont is üzemeltető nagyvárad Pro Christo et Ecclesia Egyesület. A végzősök fennmaradó része idősek otthonában, gyermekotthonokban, közösségfejlesztési központokban, az egyházaknál, az oktatási szférában, vagy különféle civil szervezeteknél dolgozik.

---

* A válaszadók 20,75%-a csak annyit közölt, hogy a szakmában dolgozik, de a munkahelyét nem nevezte meg.

A munkahellyel rendelkező, de nem feltétlenül a szakmában tevékenykedő szociális munkások 15,54%-a külföldön él, a legtöbben Magyarországon (9,79%) és Angliában (3,45%).

A romániai országos felmérések azt bizonyítják, hogy a nagyváradi, kolozsvári vagy temesvári állami egyetemek szociális munkás végzősei közül többen dolgoznak a szakmában, mint a Partiumi Keresztény Egyetem abszolvensei közül. Ez az arány a temesvári Nyugati Egyetem esetében 54,7%, a kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetemenél 56,19% (Dániel 2013), a Nagyváradi Egyetem esetében 61% (Săveanu-Buhaş 2014), míg a Partiumi Keresztény Egyetemen és jogelődjén végzett szociális munkások körében a szakmán belüli elhelyezkedési ráta mindössze 47,26%. Az állami szektorban dolgozó szociális munkások munkaadói nagyjából egyeznek a Nagyváradi Egyetem abszolvenseinek munkaadóival, ám a nonprofit munkáltatók esetében már jelentős eltérések mutatkoznak. Miközben az állami egyetem végzőseinek mindössze 24%-a dolgozik a nonprofit szférában, az általunk vizsgált csoportban ez az arány 40,65%.

5.3. Az egyetemen szerzett ismeretek és készségek hasznosítása

A felmérésben a szociális munkás képzés munkaerő-piaci illeszkedését nem csupán az elhelyezkedési mutatók elemzésével és a feltételrendszer bemutatásával vizsgáltuk, hanem igyekeztünk visszajelzést kapni a képzés specifikus tartalmainak munkaerő-piaci hasznosíthatóságát illetően is.

Az ismeretek felhasználásával kapcsolatos első nyílt kérdés arra a tudásra, azokra a kompetenciákra vonatkozott, amelyeket az alanyok munkájuk során kamatoztattak. A válaszok többnyire konkrét ismeretekre és szaktantárgyakra vonatkoztak, amelyek sorában említették a pszichológiát, az általános szociális munkát, a családokkal végzett szociális munkát, a család- és gyermekvédelmet, a jogot, a szociálpolitikát valamint a menedzsmentet. A legtöbben a pszichológia előadásokon szerzett ismeretek hasznosságát és alkalmazhatóságát emelték ki, de ez a szakterület egyébként is a szociális munkások „nagy kedvence”. A válaszadók hangsúlyozták a szakmai gyakorlat és a személyiségfejlesztési foglalkozások fontosságát is.

A képzés során elsajátított és a munkahelyen felhasznált kompetenciák közül a végzett szociális munkások a következőket tartják a legfontosabbaknak: a csapatban dolgozás képessége; a szakmai gyakorlatokon szerzett gyakorlati készségek, ismeretek és jártasságok; csoportvezetési készségek; a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos kompetenciák; projektek kidolgozása és megvalósítása; nyelvi kompetenciák; kritikai gondolkodás.

A tananyag átalakítására vonatkozó javaslatokkal, a kiküszöbölendő hiányosságokkal és problémákkal három további nyílt kérdés foglalkozott. Az ezekre adott válaszok alapján szintetizáljuk az alanyok elképzeléseit.

A legtöbben a heti gyakorlati órák számának növelését és a tömbösített szakmai gyakorlat időszakának meghosszabbítását látnák célravezetőnek. Mindehhez hozzájárulna a hallgatókat fogadó szociális intézményekkel való kapcsolatok továbbfejlesztése és az új partneri együttműködések kialakítása. A megfelelően kiválasztott fogadó intézmények nagyon sokat segíthetnek abban, hogy a hallgatók a szociális munka minél több szegmensét ismerjék meg, ráadásul a diákok megalapozhatják a késői szakmai karrierjükben fontos funkciót ellátó szakmai hálózatukat.

Szintén a gyakorlati képzéshez kapcsolódnak a szociális munkás személyiségét alakító, érzékenységet és empátiáját növelő szakfoglalkozások. A megkérdezettek szerint ezek nagyon fontosak, így például a szociális munkások szakmai kompetenciáját erősítené a gyakorlati személyiségfejlesztő foglalkozások óraszámának a növelése is.

Sokan úgy vélik, hogy fontos lenne az önkénteskedés elősegítése, az önkéntes tevékenységek szorgalmazása, ugyanis a megfelelően követett, irányított önkéntes munka szintén lehetőséget teremt az elméleti ismeretek gyakorlatba ültetésére. A válaszadók úgy vélik, hogy a hallgatók ezen a téren sajnos nem eléggé motiváltak, de ezen segíteni lehetne az önkénteseket foglalkoztató szervezetekkel való intenzív munkakapcsolat kiépítésével.

Ami az oktatott általános és specifikus kompetenciafejlesztő tananyagot illeti, a megkérdezettek úgy gondolják, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a projektfejlesztésre, a nyelvi kompetenciák és a kommunikációs készségek kialakítására. Több volt hallgató is jelezte, hogy a jogi-törvényi szabályozás ismertetése nem elégséges, és ezen a helyzeten mindenképpen javítani kell. Erre a legjobb megoldás az, hogy a hallgatókat megtanítsuk arra, hogy eligazodjanak, feltalálják magukat a sokszor ellentmondásos rendelkezések tömkelegében és ezt próbáljuk egyfajta készséggé tenni, hiszen az egyetemi képzés alatt megtanított jogszabályok zöme módosulni fog. A jogi tárgyak tartalmi-módszertani átalakítása és bővítése mellett a válaszadók fontosnak tartják, hogy a tantervben olyan menedzsment tárgyak is szerepeljenek, amelyek felkészítik őket a későbbi irányításra, csoportvezetésre és a napi tevékenységek tervezésére.

Röviden visszatérünk a nyelvi kompetenciák fontosságára, ezt az aspektust sok válaszadó említette. Az idegen nyelvek ismerete mellett a gyakorló szociális munkás számára kulcsfontosságú a román nyelv jó vagy kiváló ismerete, hiszen a jogszabályok, procedúrák románul jelennek meg, a szociális

intézmények munkaközössége gyakran vegyes etnikai összetételű és persze az ügyfelek sem kizárólag magyar anyanyelvűek.

6. Következtetések

A végzett szociális munkások szakmai elhelyezkedési mutatói egyértelműen romló tendenciát mutatnak. Az adatfelvétel idején a Partiumi Keresztény Egyetem szociális munka szakot végzett hallgatóinak 44,7%-a dolgozott a szociális szférában, 7,5%-a vallásanárként, 42,4% végzettségétől eltérő területen helyezkedett el, 3,2% nem dolgozott és a maradék 2,3% pedig hallgatói státussal rendelkezett a felmérés ideje alatt. A szakmában való elhelyezkedést illetően jelentős visszaesést tapasztaltunk a bolognai rendszerben végzett hallgatók esetében, hiszen amíg az ötéves dupla szakosok esetében a szakmában való elhelyezkedés 83,1%-os rátát ért el (melyből 67,8% szociális munkásként és 15,3% vallásanárként dolgozik), a három éves képzés végzősei közül csupán 38,1% helyezkedett el a szakmában, vagyis a szociális szférában.

A képzés foglalkozási illeszkedését feltehetően javítaná az oktatási program mennyiségi és minőségi átalakítása. A szociális munkások a szakmai szocializáció és kompetenciafejlesztés szempontjából a legfontosabbnak a szakmai gyakorlatot tartják és úgy vélik, hogy ezen a téren az egyetemi képzés elég hiányos. Különösen pozitív hozadéka lenne az *internship* jellegű intézményi gyakorlatnak, hiszen így a leendő szociális munkások a terepen dolgozó szakemberektől, közvetlenül szerzik be a munkájukat segítő ismereteket. A szakmai gyakorlat másik eredménye a későbbi munkavállalás szempontjából lényeges kapcsolatépítés. Ami a konkrét diszciplínákat illeti, megfigyelhető, hogy a kérdezettek az általános kompetenciafejlesztő tárgyak szerepét domborítják ki (kommunikáció, nyelvi kompetenciák, projektírás, menedzsment stb.), az inkább szakspecifikus tantárgyak közül pedig a jogi ismeretek és személyiségfejlesztés fontosságát hangsúlyozzák.

7. Összefoglalás

Az új évezred első évtizedében jelentősen visszaesett a szociális szakemberek iránti kereslet, ami többféleképpen is magyarázható. Az első magyarázat az, hogy az 1990-es évek elején egyáltalán nem voltak szociális szakemberek, hisz a kommunista rezsim a szociális munkás képzést felszámolta, a szociális munkát pedig törölte a foglalkozások nyilvántartásából. A munkaerő-piaci hiánynak tulajdoníthatóan az első évfolyamok végzősei sokkal jobban el tudtak helyezkedni, ezek a fiatal vagy középkorú szakemberek még mindig aktívak, így a szociális szolgáltatást nyújtó intézményekben csak kevés pozíció szabadul fel.

Problémát jelentett az is, hogy 2008-ban a törvényi keret változása következtében egyszerre végzett a két négyéves, illetve az első bolognai rendszerű évfolyam és ez látványos kínálatcsúcsához vezetett. A helyzetet tovább súlyosbította, hogy a gazdasági válságot követően az állami szférában befangasztották az állásokat, ami azt eredményezte, hogy a végzős szociális munkás hallgatók a szakmájuknak megfelelő munkakörben csak a civil és az egyházi intézményekben tudtak elhelyezkedni.

A végzősök szakmán belüli elhelyezkedését leíró negatív trend szerencsére lassulni látszik, a gazdaság fokozatos feltámadásával párhuzamosan egyre inkább adottak a helyzet javulását favorizáló körülmények. Az állami szociális intézmények ismét felvesznek szakembereket, a civil és egyházi intézmények – az uniós pályázatoknak köszönhetően is – egyre nagyobb szerepet vállalnak a szociális problémák megoldásában.

Mindezek ellenére szükségesnek mutatkozik a Partiumi Keresztény Egyetem szociális munkás képzésének korszerűsítése, nagyarányú strukturális átalakítása. Ezt mutatják az utóbbi évek szerény beiratkozási mutatói, az országos foglalkozási felmérések, de a jelen tanulmányban bemutatott kutatás eredményei is. Meggyőződésünk, hogy a jelzett tudományos kutatások következtetéseinek felhasználásával, az állami és a nonprofit szféra szociális szakembereinek, döntéshozóinak a bevonásával sikerül a Partiumi Keresztény Egyetem szociális képzését korszerűbbé, gyakorlatiasabbá és fenntarthatóvá tenni.

Felhasznált irodalom

- Absolvenții și piața muncii (2012): Bukarest, <http://www.absolvent-univ.ro>.
- Albert-Lőrincz Enikő és Ludányi Ágnes (2014): Comparative Study on the Professional Careers of Cluj-Napoca Social Work Students' és Eger Psychopedagogy Students. In: Iulian Boldea (szerk.): The Proceedings of the International Conference Globalization, Intercultural Dialogue és National Identity. Arhipelag XXI Kiadó, Marosvásárhely. pp. 41-48.
- Baciu, Loreni, Mircea Alexiu, Mihaela Tomiță, és Theofilă Lazăr (2010): Raport de cercetare. Secția Asistență socială, Nyugati Egyetem, Temesvár
- Dániel Botond (2013): Analiza Traseului Profesional Al Absolvenților Secției de Asistență Socială a Universității Babeș-Bolyai. De La Educație Până La Piața Forței de Muncă, PhD tézis, Babeș-Bolyai Egyetem, Kolozsvár
- Flóra Gábor (2013): Traectorii Socio-Profesionale Ale Absolvenților de Asistență Socială de La Universitatea Creștină Partium. In: Flóra G. és Szűcs E. (szerk.): Aprofundarea Cooperării Transfrontaliere în Formarea și Orientarea Profesională a Specialiștilor în Educație și Asistență. Partium Kiadó, Nagyvárad, pp. 42-71.

- Flóra Gábor és Szűcs Enikő (2013): *Introducere*. In. Flóra G. és Szűcs E. (szerk.): *Aprofundarea Cooperării Transfrontaliere în Formarea și Orientarea Profesională a Specialiștilor în Educație și Asistență*. Partium Kiadó, Nagyvárad, pp. 7–14.
- Galasi Péter, Timár János és Varga Júlia (2001): *Pályakezdő Diplomások a Munkaerőpiacon*. In. Semjén A. (szerk.): *Oktatás és Munkaerőpiaci érvényesülés*. MTA Közgazdaságtudományi Kutatóközpont, Budapest, pp. 73–89.
- Hatos, Adrian, szerk. (2014): *Ghid orientativ. Sociologie și asistență socială pe piața muncii*, Nagyvárad Egyetemi Kiadó, Nagyvárad
- János-Szatmári Szabolcs, Horváth Gizella és Tolnay István (2012): *Az Erdélyi Magyar Közösséget Szolgáló „Magánegyetem”*. A Nagyvárad Partiumi Keresztény Egyetem. In: *Pro Minoritate*, 2012/tavaszi szám. pp. 83–92.
- Lazăr, Theofild, és Loreni Baciú (2011): *Skills Supply és Skills Demés Among Youth: Object of Concern or Object of Hope?* In: *Revista de Asistență Socială*, 2011/10(4). szám. pp. 85–101.
- Sava, Alin Florin (2010): *Competențele Absolvenților și Nevoile Angajatorilor*. O Cercetare-Acțiune Pentru Integrarea Pe Piața Muncii, Universitatea de Vest, Temesvár
- Săveanu, Sorana, és Raluca Buhaș (2014): *Analiza inserției pe piața muncii a tinerilor absolvenți ai programelor de studii din domeniile sociologie și asistență socială*, Universitatea din Oradea, Nagyvárad
- Szűcs Enikő (2008): *How Do Graduated Majors of Church-Maintained Higher Education Find Employment?* In. Pusztai G. (szerk.): *Religion és Values in Education in Central és Eastern Europe*, Régiós és Oktatás, IV. Center for Higher Education Research és Development, Debreceni Egyetem, pp. 185–96.
- Szűcs Enikő (2013a): *Interviu Focus Grup Cu Participarea Unor Cadre Didactice Universitare și Reprezentanți Ai Angajatorilor Implicați în Pregătirea și Integrarea Socio-Profesională a Specialiștilor de Asistență Socială*. In. Flóra G. és Szűcs E. (szerk.): *Aprofundarea Cooperării Transfrontaliere în Formarea și Orientarea Profesională a Specialiștilor în Educație și Asistență*. Partium Kiadó, Nagyvárad, pp. 35–42.
- Szűcs Enikő (2013b): *Rezultatele Unei Cercetări Transfrontaliere. Profesioniștii Sociali Pe Piața Forței de Muncă*. In. Flóra G. és Szűcs E. (szerk.): *Aprofundarea Cooperării Transfrontaliere în Formarea și Orientarea Profesională a Specialiștilor în Educație și Asistență*. Partium Kiadó, Nagyvárad, pp. 14–26.
- Szűcs István (2002): *A Partiumi Keresztény Egyetem Létrehozása és Helye a Romániai Magyar Felsőoktatásban*. In: *Partiumi Egyetemi Szemle*, 2002/1. szám. pp. 379–83.

Összefoglaló

A diplomás szociális munkások foglalkoztatottságát több romániai egyetemen is vizsgálták az elmúlt időszakban. A kutatások azt mutatják, hogy a végzett szociális munkások többsége az oklevelének megfelelő területen helyezkedett el, bár bizonyos egyetemek esetében ez a ráta alig haladja meg az 50%-ot. Tanulmányunk

alapját a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen (és a jogelőd Sulyók István Református Főiskolán) szociális munkás oklevet szerzett szakemberek körében készített kérdőíves felmérés képezi (lekérdezési időszak: 2013-2014, alanyok száma: 347). Elsősorban arra próbáltunk választ kapni, hogy a diplomások mennyire tudnak tanulmányaiknak megfelelő munkakörben elhelyezkedni, ezzel kapcsolatban külön elemeztük az elsajátított ismeretek és képességek gyakorlati hasznosíthatóságát. Az eredmények azt mutatják, hogy a diplomás szociális munkások foglalkoztatási mutatói a korábbi évfolyamokhoz képest romlottak, akárcsak a többi romániai egyetem esetében. A képzés hasznosíthatóságának elemzése kimutatta, hogy a fejlesztendő területek a következők: szakmai gyakorlat, általános kompetenciafejlesztő tantárgyak, a szakspecifikus diszciplínák közül a jogi ismeretek és a személyiségfejlesztés.

Kulcsszavak: szociális munkás képzés, munkaerő-piaci integráció, pályakövetés, foglalkozás illeszkedése